

BİR VERGİ CENNETİ İNCELEMESİ: SİNGAPUR ŞEHİR DEVLETİ

ANALYSIS OF A TAX HAVEN: SINGAPORE CITY-STATE

Arş. Gör. Abdulkerim EROĞLU

Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF Fakültesi, Maliye Bölümü, İzmir / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0003-2680-8844

ÖZET

Neo-liberal politikalarla birlikte sermaye hareketlerinde artan serbestlik, finans kapitalin hızlı hareket kabiliyeti kazanması ve bütün bunlarla birlikte daha az vergi ödeme ve gelirin gerçek kaynağının saklanması ihtiyacı vergi cenneti kavramının gün yüzüne çıkmasına neden olmuştur. Uluslararası şirketlerin ve varlıklı bireysel yatırımcıların düşük vergi imkanlarından faydalanmak için başka ülkelere yerleşmeleri, iş merkezlerini buralara taşıması yüksek miktarda vergi kaybı yaşayan (modern) devletlerin dikkatini bu yöne çekmiştir. 1990'ların sonunda uluslararası kuruluşların da bu konuyu somut bir şekilde ele almaya başlamalarıyla vergi cenneti ülkelere ortak bir tavır ve yaptırım mekanizması oluşturulmaya başlanmıştır.

Çalışma bu bağlamda Singapur'un mevcut konumunu belirlemeye yöneliktir. Bunun için öncelikle vergi cenneti kavramı ele alınacak ve daha sonra Singapur hakkında genel demografik, ekonomik ve sosyal bilgiler sunulacaktır. Çalışmanın takip eden bölümünde Singapur vergi sistemi gelir ve kurumlar vergisi özelinde ele alınacaktır. Son bölüme gelindiğinde ise Singapur'un bir vergi cenneti olup olmadığı hususu uluslararası kuruluşların yayınladığı raporlar ve kendi düşüncelerimiz çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Cenneti, Vergi Politikaları, Singapur Şehir Devleti

ABSTRACT

With the neo-liberal policies, increasing of capital movements and the ability of finance capital mobility and desiring to pay less tax and hiding real source of income have caused the concept of tax haven to come to light. International companies replace their business center and wealthy investors settle in "haven" countries to enjoy low tax rates, that has attracted the attention of (modern) states. In the late 1990's, common attitude and sanction mechanism has begun to established on tax haven countries, with the international organizations' concrete steps.

In this context, the study is to determine current position of the Singapore city-state (in term of tax haven). Therefore, the concept of tax haven will be defined, and then general demographic, socio-economic information about Singapore will be presented. In the next part of the study, tax system of the Singapore will be discussed in terms of income and corporate tax. As last part, whether or not Singapore is a tax haven within the framework of the reports that published by international organizations and our own opinions.

Keywords: Tax Haven, Tax Policies, Singapore City-State

1. GİRİŞ

Günümüz modern devletleri kamu harcamalarının etkin finansmanı, gelir dağılımında adaletin sağlanması, vergi yükünün adil dağılımını sağlamak gibi birçok konuda etkin bir vergi politikası yürütmeye gayret etmektedir. Ancak sadece ulusal hukuki araçlarla bunu sağlamanın zor olması, hatta küreselleşen dünyada neredeyse imkansız olması, ülkeleri bu konuda işbirliği yapmaya zorlamaktadır. (The Organisation for Economic Co-operation and Development) OECD ve Dünya Ticaret Örgütü bunun kurumsal olarak en somut örneklerini oluşturmaktadır. Ancak bununla birlikte ülkeler vergisel sorunların çözümünde ikili anlaşmalar yoluyla da etkin önlemler alma yoluna gitmektedir. Öyle ki, neredeyse her ülkenin başka bir ülke ile ikili vergi anlaşmalara gittiği de görülmektedir.

Ülkelerin ikili vergi anlaşmaları yapmaları sadece kamu gelirlerinde meydana gelebilecek sızıntıları engellemekte, aynı zamanda vergi mükelleflerinin de mükerrer vergilendirmeye maruz kalması gibi başka sorunlarında bertaraf edilmesinde de etkili olmaktadır. Ancak çağımızın kapitalist sisteminin zorlu rekabet koşullarının yanında aşırı kâr güdüsüyle yatırımcıları motive etmesi, vergi mükellefi olan yatırımcıları olabildiğince vergi sığınaklarına, bunda da başarılı olmazlarsa vergi cennetlerine yönlendirmektedir. Tam bu noktada bazı devletler diğer devletlerle herhangi bir ikili anlaşmaya gitmekten sakınmakta, uluslararası kuruluşlara üye olmaktan imtina etmekte ve düşük vergi oranları (hatta sıfır efektif vergi oranları) uygulayarak, ülkede yerleşik şirketlerin bilgilerini paylaşması hususunda ketum davranarak adete bir vergi cenneti haline gelmektedir. Uluslararası yazında vergi cennetlerinin demografik ve ekonomik özellikleri gibi konularda benzer özellikler taşıması nedeniyle çalışmada öncelikle Singapur şehir devletinin sosyal, demografik, coğrafi ve ekonomik durumu ortaya konulacaktır. Daha sonra Singapur'un vergi cenneti olup olmadığı hususunu tespit edebilmek için ülkenin vergi sisteminin nasıl bir özellik taşıdığı ortaya konulacaktır.

2. VERGİ CENNETİ KAVRAMI

Vergi cenneti kavramı genellikle düşük vergi oranlarının uygulandığı, paravan şirketlerin (shell company) olduğu ülkeler için kullanılmaktadır. Ancak yüksek vergi oranlarının olması bir devletin vergi cenneti olarak kabul edilmesinin önünde engel değildir. Bu gibi devletler bazı mükellef gruplarına veya gelir türlerine yüksek vergisel imtiyazlar sağlayarak vergi cenneti haline gelmektedirler (NOU, 2009: 15). Dolayısıyla sadece vergi oranlarına bakılarak bir devletin vergi cenneti olup olmadığı sonucuna varılması biraz güç olmaktadır. Bununla birlikte iki devletin mukabil anlaşmalar neticesinde birbirleri için vergi cenneti olmamayı garanti ettikleri de görülmektedir. Böyle bir durumda ise, üçüncü ülkeler için bu iki devletten en az biri vergi cenneti olarak kabul edilse dahi iki devletin birbirini vergi cenneti olarak kabul etmemesi mümkün hale gelebilmektedir. Bu noktada OECD, (International Monetary Fund) IMF, (Group 7) G7, (Group 20) G20, (Avrupa Birliği) AB gibi uluslararası kuruluşların veya ABD ve Çin gibi yüksek sermaye sahibi devletlerin alacağı tavır ve belirleyecekleri kriterler vergi cennetlerine karşı diğer ülkelerin ekonomisinin korunmasına katkı sağlamaktadırlar.

Uluslararası platformda offshore finans işlemleri de vergi cenneti kavramı kapsamında değerlendirilmektedir. Nitekim offshore finansal hizmetlerde amaç finansal aktiviteleri çekici kılmak ve yurtdışından ülkeye yatırım çekmek ve yine bu sebeplerden dolayı vergi oranlarını sıfırda tutmak, banka işlemlerinde gizliliği sağlamak, regülasyonları gevşek tutmak gibi mekanizmalardan faydalanmaktadır (Lesage, 2010: 2). Buradaki gizliliğin birçok nedeni olmakla birlikte esas neden genellikle yasadışı ve suç teşkil eden faaliyetlerden elde edilen gelirin nereden geldiğinin gizlenmesine imkan vermesidir (Remeur, 2018: 1).

Vergi cenneti kavramı ülkelerin yabancı yatırım çekme girişimleri sonrasında düşürdükleri vergi oranları ve bunun bir rekabet unsuru olarak zarar verici mahiyete bürünmesi sonucu gelişmiştir. Ülkelerin bunu iç hukuk yollarıyla yapması ve daha fazla yabancı sermaye çekmek uğruna daha fazla vergi indirimine gitmeleri diğer ülke ekonomilerine zarar verecek boyutlara ulaşmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak sorun OECD gibi uluslararası kuruluşlarca ele alınmış ve bir takım yaptırımlarla ülkelerin vergi cenneti haline gelip diğer ülkelere zarar vermelerinin önüne geçmeye çalışmaktadır. Bu konuda bir ülkenin hangi şartlarda vergi cenneti olarak kabul edileceğine dair OECD'nin belirlemiş olduğu dört şart bulunmaktadır (OECD, 1998: 23):

- Sadece nominal vergi oranının olması ve/veya efektif vergi oranının sıfır olması.
- Şeffaflığın olmaması veya eksik olması.
- Kayda değer iktisadi faaliyetlerin gerçekleşmiyor olması.
- Diğer ülkelerin vergi idareleriyle etkin bilgi alışverişine gidilmemesi.

OECD bu rapordan sonra, 2000 yılında, hazırladığı bir başka raporda 35 bağımsız vergi otoritesine sahip bölgeyi/devleti vergi cenneti olarak deklare etmiştir. Raporda vergi cenneti olan Bahreyn ve Liberya dışındaki ülkelerin nüfusu yarım milyonun altında olduğu dikkat çekmiştir (Bishnodat, 2002: 17). Raporun yayınlanmasının ardından yedi ülke hariç diğerleriyle şeffaflık ve bilgi alışverişi konusunda anlaşmalar yapılmıştır. 2009 yılında geri kalan devletlerle benzer anlaşmalar yapılmış ve halihazırda bu konularda vergi cenneti olarak tanımlanan (unco-operative tax heaven) ülke kalmamıştır

(www.oecd.org/countries/monaco/list-of-unco-operative-tax-heavens.htm, Erişim Tarihi: 28.08.2018). Ancak daha sonra IMF, ABD Senatosu, Vergi Adalet Ağı (Tax Justice Network) gibi kurum ve kuruluşlar başka kriterleri de göz önüne alarak vergi cenneti olan ülkelerin listesini yapmaya başlamışlardır. Bunların hangi kriterleri dikkate alarak vergi cenneti olan ülkeleri belirledikleri hususu Singapur'un değerlendirildiği bölümde ele alınacaktır.

3. SİNGAPUR'UN SOSYAL, DEMOKRAFİK, COĞRAFİK VE EKONOMİK DURUMUNA GENEL BİR BAKIŞ

1957 yılında İngiltere'den bağımsızlığını kazanan, resmi adıyla Singapur Cumhuriyeti ana adıyla birlikte 62 küçük adacıktan oluşan 721.5 km²'lik bir alana sahip ülkedir. 5,64 milyonluk nüfusunun sadece 3,99 milyonu yerleşik nüfusu oluşturmaktadır. Singapur vatandaşı olanların sayısı ise 3,47 milyon, bunun da toplam nüfusa oranı %61.5'tir. Vatandaş statüsünde olmayan 522 bin kişi ise kalıcı yerleşiklerden oluşmaktadır. Dolayısıyla orada sürekli olarak kalanların (vatandaşlar ve sürekli yerleşikler) toplam nüfusa oranı %70 civarındadır. Yerleşik olmayanlar ise çalışmak, okumak ve yaşamak için gelenlerden oluşmaktadır. Turist ve kısa dönemli kalıcı olanlar ise yerleşik olmayanlara dahil edilmemektedir.

Doğurganlık oranlarına bakıldığında ise 2000'li yıllarda 1.60 iken 2017 yılına gelindiğinde 1.16 düzeylerine kadar düşmesi, toplam nüfus artış oranının aynı yıllarda %2.8'den %0.1'e gerilemesi ve beklenen yaşam süresinin de aynı yıllarda 78'den 83'e yükselmesi demografik açıdan ilerde önemli sorunların yaşanabileceğini göstermektedir. Bu aynı zamanda ilerde %70'lik oranın daha da düşmesine yol açabilecektir (Singapore Department of Statistics, 2018: 3).

Gittikçe yaşlanan bir nüfusa sahip olan Singapur aynı zamanda insani gelişim ve kişi başına düşen milli gelirle çok yüksek sıraları işgal etmektedir. Örneğin 2017 Dünya Bankasının yayımladığı İnsani Gelişim Endeksinde (Human Development Index) 0.932'lik bir puanla dünyanın dokuzuncu sırasında(<http://hdr.undp.org/en/data>, Erişim Tarihi: 01.09.2018); 55.235 Dolar kişi başına düşen milli gelirle de üçüncü sırasında yer almaktadır (<https://tradingeconomics.com/singapore/gdp-per-capita>, Erişim Tarihi: 01.09.2018). GİNİ katsayısının 0.46 gibi yüksek bir oranda olması kişi başına düşen yüksek milli gelirden halkın önemli bir kısmının faydalanmadığını göstermektedir (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2172rank.html>, Erişim Tarihi: 01.09.2018.). Adil gelir dağılımında istenilenin uzağında bir görünüm sergilemesine rağmen işsizlik oranlarının %2.02 gibi çok düşük bir seviyede olması¹ önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Singapur hakkında değinilmesi gereken önemli konulardan biri de ülkede iş yapma kolaylığıdır. Dünya Bankası tarafından her yıl yayımlanan İş Yapma Kolaylığı Endeksi (Ease of Doing Business Index) ile ülkelerde iş yapma (işletme kurma, işe başlama, izin alma, kredi erişebilirliği, vergilerin ödenmesi gibi) kolaylığı konusunda bilgi vermektedir. Aşağıdaki tabloda Singapur için iş yapma kolaylığı endeksi gösterilmektedir.

Tablo 1: Singapur İş Yapma Kolaylığı Endeksi (2018)

Konu	Sıralama	Sınıra Yakınlık-İndeks Değeri
İşe Başlama	6	84.57
İnşaat-Yapı İzinleriyle İlgilenme	16	96.49
Elektrikten Faydalanma	12	80.26
Mülk Tapulaştırma Kolaylığı	19	91.33
Kredi Alma Kolaylığı	29	83.57
Azınlık Durumundaki Yatırımcıların Korunması	4	75.00
Vergileri Ödeme Kolaylığı	7	80.00
Dış Ticaret Yapma Kolaylığı (X)	42	91.58
Sözleşmelerin Uygulanması	2	89.57
İflas Çözüm (X)	27	83.61
Toplam	2	74.31

Kaynak: http://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/singapore#DB_dwep, Erişim Tarihi: 01.09.2018.

Not: (X) ile gösterilen yerler, yapılan son düzenlemelerin iş yapma kolaylığını artırdığını göstermektedir.

¹ İşsizlik oranı 2008 Ekonomik Krizinin etkisine rağmen 2009 yılı için %4.38 olarak gerçekleşmiştir.

Tabloya bakıldığında Singapur'un iş yapma kolaylığı bakımından dünyada ikinci sırada olduğu görülmektedir. Dış ticaret yapma ve kredi alma kolaylığı bakımından geri sıralarda yer almasına rağmen ikisine karşılık gelen indeks değerinin çok yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle iflas çözüm ve dış ticaret konusunda yapılan düzenlemeler iş yapma kolaylığı endeksi üzerinde olumlu sonuçlar göstermiştir.

Ülkenin genel ekonomik görünümü konusunda fikir vermesi açısından bazı temel makro-ekonomik göstergelerden faydalanılabilir. Bu bağlamda aşağıdaki tabloda Singapur'un 2012-2017 yılları arasındaki ekonomik durumunu ortaya koymak amacıyla seçilmiş bazı veriler gösterilmektedir.

Tablo 2: Singapur'un Makro-ekonomik Göstergeleri (Milyar Dolar², %)

Gösterge/Yıl	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GSYH	290.68	304.45	311.55	304.09	309.75	323.9
Büyüme	4.08	5.11	3.88	2.24	2.4	3.62
GSYH -Hizmet	69.5	70.99	70.43	69.92	70.05	70.44
Sektörel -Sanayi	24.64	23.15	24.02	24.25	23.72	23.21
Dağılımı -Tarım	5.86	5.86	5.55	5.83	6.23	6.35
İşsizlik Oranı	2.88	2.79	2.8	1.69	1.8	2.02
Enflasyon Oranı	4.58	2.36	1.03	-0.52	-0.53	0.58
Ulusal Borç/GSYH	105.08	101.49	96.64	100.5	106.77	110.86
Askeri Harcama/GSYH	3.16	3.07	3.08	3.09	3.19	3.16
Kamu Harcamaları/GSYH	13.4	13.4	14.1	16.1	16.4	16.3
Bütçe Dengesi/GSYH	7.81	6.57	5.39	3.59	3.26	5.97
İhracat	408.39	410.25	409.3	346.64	338.08	373.24
İthalat	379.72	373.02	366.25	296.75	291.91	327.69
Dış Ticaret Dengesi	28.67	37.23	43.06	49.89	46.17	45.55

Kaynak: Statista, Singapore, <https://www.statista.com/study/26071/singapore-statista-dossier/>, Erişim Tarihi: 03.09.2018

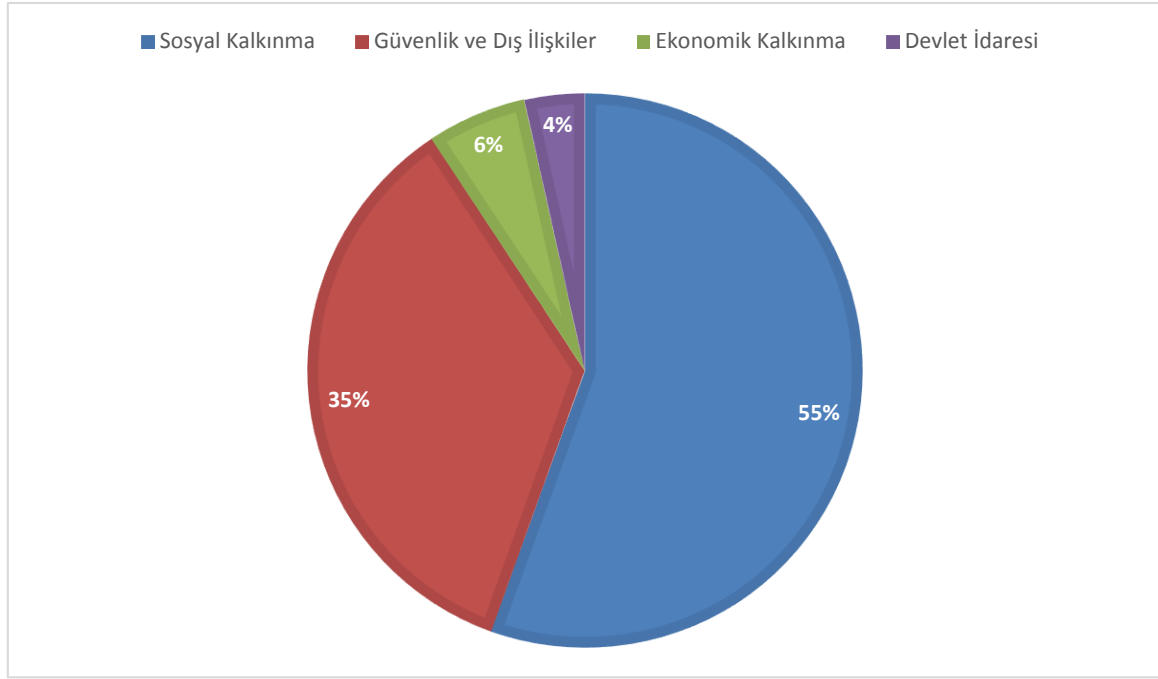
2017 yılı Gayrisafı yurtiçi hasılanın (GSYH) sektörel dağılımına bakıldığında %70.44'nün hizmet sektörünü, %23.21'nin sanayi sektörünü ve geri kalan %6.35'inin tarım sektörünü oluşturduğu görülmektedir. Tarım sektörünün payı son 4 yılda bir artış seyri göstermesine karşın halen çok düşük düzeydedir. Toplam borcun GSYH'ya oranının %100'ün üzerine çıkmıştır ancak bu konuda gelişmiş ülkelerin önemli bir kısmından daha iyi bir performans göstermiştir. Milli ekonomi içindeki kamunun payının bir göstergesi olarak kamu harcamaları/GSYH oranına bakıldığında devletin olabildiğince ekonominin dışında kaldığı söylenebilir. Tabloya bakıldığında da devletin kamu harcamalarının önemli bir kısmını savunma/güvenlik gibi temel bir görevi gerçekleştirmek için kullandığı görülmektedir.

Toplam nüfus dikkate alındığına yapılan ihracat ve ithalat tutarları da çok yüksek görünmektedir. Öyle ki kişi başına yaklaşık 66 bin dolar ihracat, 58 bin dolar ithalat gerçekleşmiştir. Bunların da önemli bir kısmının hizmet sektöründen kaynaklandığı söylenebilir (bkz. Tablo 2).

Singapur dış ticaretini ağırlıklı olarak coğrafi açıdan yakın olduğu ülkelerle yapmaktadır. 2017 ihracatının %14.7'sini Çin, %12.6'sını Hong Kong, %10.8'ini Malezya ve %6.6'sını ABD'ye yapmıştır. Dışalımını ise yine %13.9'unu Çin, %12'si Malezya, %10.7'sini ABD ve %6.3'ünü Japonya'dan sağlamıştır.

Kamu harcamalarının dağılımına bakıldığında sosyal harcamaların ağırlığının çok fazla olduğu dikkat çekmektedir. Aşağıdaki grafikte bu durum açıkça görülmektedir.

² Çalışmada Dolar ifadesiyle kastedilen Singapur Dolarıdır. Bundan sonraki ifadeler için de bu durum geçerlidir.

Grafik 1: Kamu Harcamalarının Fonksiyonel Dağılımı, 2017 (%)

Kaynak: <https://www.iras.gov.sg/irashome/About-Us/Taxes-in-Singapore/The-Singapore-Tax-System/>, Erişim Tarihi: 04.09.2018.

Sosyal kalkınma harcamalarından sonra en yüksek payı sırasıyla güvenlik ve dış ilişkiler ile ekonomik kalkınma almaktadır. Kamu idaresi veya devlet yönetiminin aldığı pay ise yüzde 4 ile son sırada yer almaktadır. Sosyal kalkınmanın içinde eğitim, sağlık, çevre ve su kaynaklarını koruma ile kültürel harcamalar; ekonomik kalkınmanın içinde ulaşım, ticaret ve sanayiye geliştirmekle ilgili harcamalar; güvenlik ve dış ilişkilerin içinde ise savunma, içişleri ve dışişleri misyonu gibi görevler için yapılan harcamalar yer almaktadır.

Singapur'un uluslararası derecelendirme kuruluşlarından aldığı notlar ülkenin kredibilitésinin, yatırım yapılabilirliğinin çok yüksek olduğunu göstermektedir. Nitekim Moody's Aaa, S&P AAA ve Fitch de AAA olarak ülke notunu belirlemişlerdir (<https://countryeconomy.com/ratings/singapore>, Erişim Tarihi: 05.09.2018). Bu yönüyle değerlendirildiğinde Asya'da en güvenli yatırım yapılabilir ülkelerden birisi olduğu söylenebilir.

4. SİNGAPUR VERGİ SİSTEMİ

Singapur vergi sistemine bakmadan önce vergi gelirlerinin toplam kamu gelirleri ve GSYH içindeki payına bakmak yararlı olacaktır. Yukarıdaki ekonomik verilerle uyumlu olması adına ilgili veriler 2012-2017 yılları arası için verilecektir.

Tablo 3: Singapur Kamu Gelirleri (% , Milyar Dolar)

Yıllar	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vergi geliri	50.1	51.2	54.0	55.7	58.7	66.5
Harç	5.3	5.6	6.4	8.7	9.8	9.3
Diğer	0.4	0.3	0.3	0.5	0.5	0.4
Toplam	55.8	57.0	60.8	64.8	69.0	75.2
Vergi Geliri/GSYH	13.7	13.3	13.5	13.3	13.5	14.5
Harç/GSYH	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.1
Diğer/GSYH	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Toplam/GSYH	15.2	14.8	15.2	15.5	15.9	16.6

Kaynak: Analysis of Revenue and Expenditure: Financial Year 2018, s. 15, https://www.gov.sg/~sgpcmedia/media_releases/mof/press_release/P-20180219-5/attachment/19%20Analysis%20of%20Revenue%20and%20Expenditure%202018.pdf, Erişim Tarihi: 06.09.2018

Tablo 3'e bakıldığında kamu gelirlerinin yüzde doksandan fazlasının vergilerden oluştuğu görülmektedir. Toplam gelirlerin GSYH'ye oranına bakıldığında ise, 2015 ve 2016 yılları haricindeki yıllarda, bu oranın Tablo 2'de gösterilen kamu harcamalarının GSYH'ye oranından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca anılan 2015 ve 2016 yılları dışındaki dönemlerde birincil bütçe fazlası verilmiştir.

Singapur'un vergi cenneti olup olmadığı konusu esas itibariyle gelir vergisi ve kurumlar vergisi açısından ele alınacaktır. Ancak gelir ve kurumlar vergisi dışında da ülkede toplanan bazı vergiler bulunmaktadır. Bunlar;

Servet/Varlık vergisi (Property tax): Varlık sahiplerinin, bu varlıklardan elde edeceği beklenen kira geliri

Emlak/Mülkiyet vergisi (Estate duty) : Ölen kişinin net varlıkları üzerinden belirlenen bir eşik tutarı

Motoru taşıtlar vergisi: Yol tıkanıklarını gidermek için bireylerin sahip olduğu arabalar

Gümrük ve özel tüketim vergileri: Tütün, petrol ürünleri, likör, motorlu araçlar gibi çok az sayıda ürün

Mal ve hizmet vergisi: Satın alınan mal ve hizmetler

Bahis vergisi: Özel çekilişler, bahisler ve piyangolar

Gazino vergisi: Gazinoların bürüt oyun gelirleri

Damga vergisi: Hisse senetleri ve taşınmaz mülklerle ilgili ticari ve resmi belgeler

Diğerleri: Yabancı işçi vergisi, yıllık tonaj vergisi, su muhafaza vergisi, geliştirme ücreti

şeklinde sayılabilir (<https://www.iras.gov.sg/irashome/About-Us/Taxes-in-Singapore/The-Singapore-Tax-System/>, Erişim Tarihi: 04.09.2018).

Biz burada özellikle gelir ve kurumlar vergilerini ele alacağız. Nitekim bir ülkenin vergi rekabetinin neresinde olduğu, vergi cenneti olarak değerlendiril(me)mesi bu iki vergi konusundaki hususların ele alınmasını gerektirmektedir.

Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Singapur'da da vergi mükellefi (tax resident) sayılmak gün sayısı koşuluna bağlanmıştır. Buna göre bir takvim yılı içinde en az 183 gün boyunca Singapur'da kalan veya çalışan veya ardışık iki yıl boyunca en az 183 gün boyunca kalan/çalışan veyahut gün sınırı aranmaksızın (toplamda 183 günden az olsa dahi) üç yıl boyunca kalan/çalışan kişiler vergi mükellefi sayılmaktadır. Bu şartlardan en az birini taşıyan kişi tüm gelir unsurları ile (tam) mükellef olarak vergilendirilmektedir. Yurtdışında elde edilen gelirler ise 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren vergi dışı bırakılmıştır. Diğer bir deyişle belirlenen gün sınırını aşmış olsa bile kişilerin başka ülkelerden Singapur'a getirdikleri gelirleri vergiden istisna tutulmuştur. Bununla birlikte tam mükelleflere sağlanan vergi indiriminden bahsi geçen kişiler de faydalanabilirler. Kalma/çalışma sürelerinin mükellefiyet açısından dikkate alınmayanlar ise şirket yöneticileri, uzmanlar, sahne, radyo ve televizyon sanatçıları ile sporculardır. Bu meslek grubundakilerin ülkede kalma süreleri ne olursa olsun artan oranlı vergiye tabi tutulmamaktadır. Sanatçılar ülkede elde ettikleri gelirleri üzerinde %15 oranında vergiye; şirket yöneticileri stopaj vergisine; eğitimci, danışman gibi kişilerden oluşan uzmanlar ise %15 ile %22 arasında değişen düz oranlı vergiye tabi tutulmaktadır(<https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Foreigners/Learning-the-basics/Individuals--Foreigners--Required-to-Pay-Tax/>, Erişim: 05.09.2018). Aşağıdaki tablolarda yerleşik kişilerin gelirlerine uygulanan vergi oranları ve dilimleri gösterilmektedir.

Tablo 4: Singapur'da Yerleşik Olanlar için Gelir Vergisi Oranı

Matrah (\$)	Vergi Oranı (%)	Brüt Vergi Tutarı (\$)
0-20.000	0	0
Sonraki 10.000	2	0+200= 200
Sonraki 10.000	3,5	200+350= 550
Sonraki 40.000	7	550+2.800= 3.350
Sonraki 40.000	11,5	3.350+4.600= 7.950
Sonraki 40.000	15	7.950+6.000= 13.950
Sonraki 40.000	18	13.950+7200= 21.150
Sonraki 40.000	19	21.150+7.600= 28.750
Sonraki 40.000	19,5	28.750+7.800= 36.550
Sonraki 40.000	20	36.550+8.000= 44.550
320.001 ve üstü	22	44.551 ve üstü

Kaynak: <https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Locals/Working-Out-Your-Taxes/Income-Tax-Rates/>, Erişim Tarihi: 10.09.2018.

Vergi oranlarına bakıldığında ilk dikkat çeken vergi oranlarının çok düşük olması ve artan oranlılığın çok yumuşak bir artış eğilimi göstermesidir. Bununla birlikte vergi matrahına ulaşmak için yerleşiklere birçok indirim imkanı getirilmiştir. Bunlar (<https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Locals/Working-Out-Your-Taxes/>, Erişim Tarihi: 15.09.2018);

Kazanılmış gelir indirimi: İşçilerin, emeklilerin, ticaretle uğraşanların, serbest meslek erbaplarının gelirinin bir kısmından indirilebilir giderleri ifade eder (yerleşik olmayanlarda faydalanabilir),

Çocuk indirimleri: Okuyan, 16 yaşın altındaki, geliri belli bir miktarın altında olan veya engelli çocuklar için,

Ebeveynlik indirimi: Anne-babasına veya büyükanne ve büyükbabasına veyahut bu pozisyondaki kayın hısımlarına bakan kişiler için,

Büyükanne-büyükbaba indirimi: Çalışan kadınların çocuklarına büyükanne veya büyükbaba tarafından bakılması karşılığında,

Engelli kardeş indirimi: Engelli öz/üvey kardeşine bakan bir çocuk için (yerleşik olmayanlarda faydalanabilir),

Gönüllü sigorta indirimi: Zorunlu sigorta ödeme miktarının üzerinde bir prim ödemek isteyenlerin ödedikleri miktar (yasal olarak belirlenen tutarlara kadar) (yerleşik olmayanlarda faydalanabilir),

Kurs ücret indirimi: İş ve uzmanlığını geliştirmek için katıldığı kurs, seminer ve konferanslara ödenen ücretin tamamı,

Yabancı hizmetçi indirimi: Çalışan kadınların yanlarında çalıştırdıkları yabancı hizmetçiler ödedikleri ücretler,

Eş veya engelli eş indirimi (yerleşik olmayanlarda faydalanabilir),

Hayat sigortası indirimi (yerleşik olmayanlarda faydalanabilir).

Ticaretle uğraşanlar ve serbest meslek erbapları için ayrıca yapacakları birçok bağış türü de indirim konusu yapılabilmektedir. Birçok indirim imkanının yerleşik olmayanlara da sağlanmasının amacı kişileri Singapur vatandaşı olmaya teşvik etmektir.

Singapur kurumlar vergisi oranını yatırımları çekmek adına 2000 yılından itibaren sürekli düşürme yoluna gitmiştir. 2000 yılında %26 olan kurumlar vergisi 2001'de %25.5, 2002'de %24.5 ve bu şekilde sürekli yapılan indirimlerle 2010 yılından itibaren %17'ye kadar düşürülmüştür. Ancak yapılan indirim ve teşviklerle efektif vergi oranı çok daha düşük seviyelere gerileyebilmektedir. Örneğin Singapur'da kurulu olan, en fazla 20 hissedarı olan (bir kişinin payının en az %10 olması şartıyla) bir şirketin ilk 100.000 Doları için vergi oranı %0'dır. Bahsi geçen şartlar aranmaksızın şirket gelirinin ilk 300.000 Dolarlık kısmı için kurumlar vergisi oranı %8.5, bu tutarın üstü için normal kurumlar vergisi oranı olan %17 uygulanmaktadır (<https://www.guidemesingapore.com/business-guides/taxation-and->

accounting/corporate-tax/singapore-corporate-tax-guide, Erişim Tarihi: 18.09.2018). Esasen düz oranlı bir kurumlar vergisi uygulanıyor gibi görünmesine rağmen uygulamada esasen artan oranlı bir vergi söz konusudur.

İndirimli kurumlar vergisi uygulamasının yanında kurum gelirleri üzerinden ayrıca ilave indirim yapılması olanağı bulunmaktadır. Belirli tutarlarla sınırlı olan ve belli oranlar üzerinden yapılan vergi indirimi aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 5: Kurumlar Vergisi İndirimi

Değerlendirme Yılı	Kurumlar Vergisi İndirimi	İndirim Tavan Sınırı (\$)
2019	20%	10.000
2018	40%	15.000
2017	50%	25.000
2016	50%	20.000
2013-2015	30%	30.000

Kaynak: <https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Learning-the-basics-of-Corporate-Income-Tax/Corporate-Tax-Rates--Corporate-Income-Tax-Rebates--Tax-Exemption-Schemes-and-SME-Cash-Grant/>, Erişim: 18.09.2018.

İndirim tavan sınırına bakıldığında bunun esas olarak küçük ve orta büyüklükteki şirketleri desteklediği söylenebilir. Örneğin 2018 yılı için bakıldığında toplam kurum gelirinin sadece %40'nın vergiden istisna edildiği görülmektedir. Ancak buradaki miktarın da 15.000 Dolarla sınırlı olduğu görülmektedir. Yani en fazla 37.500 Dolar gelir sağlayan bir şirket tam anlamıyla gelirinin %40'ını vergi dışında bırakmış olacaktır. Bunun üstünde gelir sağlayan şirketler (gelir arttıkça) daha az indirim oranından faydalanacaktır.

Girişimciliği desteklemek ve teşvik etmek için başka indirim imkanları da getirilmiştir. Buna göre 2019 ve öncesi yıllarda elde edilen gelirin ilk 100.000 Dolarlık kısmının tamamı ve sonraki 200.000 Doların %50'si; 2020 yılı ve sonrası için elde edilecek gelirin ilk 100.000 Dolarlık kısmının %75 ve sonraki 100.000 Dolarlık kısmın %50'si vergiden istisna edilmektedir. (<https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Learning-the-basics-of-Corporate-Income-Tax/Common-Tax-Reliefs-That-Help-Reduce-The-Tax-Bills/>, Erişim Tarihi: 20.09.2018).

Sayılan indirim imkanlarını bir örnekle göstermek faydalı olacaktır. Örneğimizde 2018 yılında kurulan ve 300.000 Dolar vergilendirilebilir gelir elde eden bir şirket olsun. Buna göre ilk 100.000 Doların tamamı ile kalan 200.000 Doların %50'si (100.000 Doları) yani toplam 200.000 Doları vergiden istisna edilecektir. İstisna sonrası vergilendirilebilir gelir 100.000 Dolarla inmektedir. Bununla kurumlar vergisi oranı olan %17'si hesaplandığında elde edilen sonuç 17.000 Dolar etmektedir. Bu indirimlere ilaveten kurumlar vergisi indirimin de uygulanması gerekmektedir (bkz. Tablo 5). 17.000 Doların %40'ı, yani 6.800 Doları daha indirilir (tavan sınır olan 15.000 Doları geçmediği için tamamı indirilir). Son olarak ödenecek vergi 10.200 Dolar olarak belirlenir (17.000-6.800). Vergi oranı %17 olmasına rağmen yapılan indirimler sonrasında efektif vergi oranı yüzde 3.4'e kadar gerilemektedir. 2016 ve 2017 yılı gelirleri için bu miktarın daha da artabileceği, 2019 gelirleri için ise indirim miktarı nispeten daha düşük olabileceği söylenebilir.

Singapur'da vergi indirimlerinin yanında çok büyük sayılara varan vergisel teşvik önlemleri de uygulanmaktadır. Finansal hizmetler, bankalar, offshore fon dahil fonlar, turizm, onaylı girişimcilik esasında kurulan şirketler, sigorta şirketleri, finans kurumlarına verilen hizmetler ve daha birçok alanda vergisel teşvikler yürürlüktedir. Bunlara sağlanan kolaylıklar genellikle düşük vergi oranı ve vergi matrahından indirim şeklinde uygulanma alanı bulmaktadır.³

5. SİNGAPUR: VERGİ CENNETİ Mİ, DEĞİL Mİ?

OECD'nin 1998 yılında vergi cennetleri konusunda yaptığı çalışma ile vergi cennetlerine olan ilgi artmış ve bu konudaki çalışmalara ağırlık verilmeye başlanmıştır. Ancak bundan daha önce bu konuda çalışmalar yapılarak olası vergi cennetlerinin listesi oluşturulmaktaydı. Örneğin 1990 yılında Hines Jr.

³ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.guidemesingapore.com/business-guides/taxation-and-accounting/corporate-tax/industry-specific-tax-incentives-in-singapore#Accordion-Item-Element-13>, Erişim Tarihi: 20.09.2018.

ve Rice'in yaptıkları çalışmada bir liste oluşturulmuş ve Singapur vergi cenneti olarak belirtilmiştir (Hines Jr. Ve Rice, 1990: 32).

OECD ile 2009 yılında yapılan protokolle birlikte Singapur vergi sisteminde şeffaflığın artırılması ve bilgi alışverişinde işbirliğine gidileceği kabul edilmiş ve buna bağlı olarak Singapur OECD'nin vergi cennetleri listesinde yer almamıştır. Ancak Singapur OECD'ye vergi oranları konusunda herhangi bir taahhüt vermemiştir (<http://www.oecd.org/countries/singapore/movesbyfinancialcentresboostoecdfightagainsttaxevasion.htm>, Erişim: 24.09.2018). Buna karşılık Vergi Adalet Ağı'nın yayımladığı Finansal Gizlilik Endeksi'ne (Financial Secrecy Index) bakıldığında, ülke finansal gizlilik bakımından 67 puanla dünyanın beşinci sırasını işgal etmektedir. Bu Singapur'un offshore finans merkezi/vergi cenneti olarak değerlendirilmesi hususunda önemli bir gösterge olarak görülmelidir. Endeksin yayınlandığı rapora göre yönetilen varlıkların yaklaşık %80'ninin ülke dışı kaynaklıdır. Finansal hizmetlerin GSYH içindeki payı 1970'te %6 iken 2016 yılına gelindiğinde %13'e kadar çıkmıştır (Tax Justice Network, 2018).

Singapur IMF'nin yayımladığı offshore finans merkezleri listesinde yer almaktadır. IMF'ye göre Hong Kong ile birlikte Singapur, Asya Parasal Birlikte (Asian Monetary Unit) yer alan ve en fazla offshore işin yapıldığı ülkelerin başında yer almaktadır. IMF'ye göre Singapur'un kurumlar vergisi oranını düşürmesinin/düşük tutmasının nedeni offshore aktivitelerinin artırılması isteğidir (IMF, 2000). Singapur'la birlikte Bermuda, Cayman Adaları, British Virgin Adaları, İrlanda gibi birkaç ülke/bölge özel amaçlı kurumların yaptığı yatırımların %85'ini barındırmaktadır. Bunlar genellikle vergisel kaygılardan kaynaklanmaktadır (Damgaard, Elkjaer ve Johannesen, 2018: 52).

ABD senatosu kendi vergi kanunlarının etkin olarak çalışmasının önüne geçen ve kara para temizleme amacına uygun vergisel düzenlemelere sahip ülkelerin bir listesini yapmıştır. Bu listede Singapur da yer almaktadır. Singapur'un bireysel yatırımcılara düşük vergi oranı, anonimlik, likidite, istikrar ve yasal güvence sağlayarak adeta bir güvenli liman haline geldiği vurgulanmaktadır (Henry, 2018).

OECD tarafından vergi cenneti olarak kabul edilmemesine rağmen Singapur IMF, ABD Senatosu, Tax Justice Network gibi diğer pek çok kurum ve kuruluş tarafından vergi cenneti olarak deklare edilmektedir (NOU, 2009: 20). Bunlara bakıldığında en büyük sebeplerinden ikisinin vergisel imtiyazlar ve gizlilik konusundaki yasal düzenlemeler olduğu dikkat çekmektedir. Singapur kendisini –doğal olarak- bir vergi cenneti olarak kabul etmemektedir. Ancak ülkenin yatırımcıların yararına sunduğu teşvikler ve yasal güvenceler (günümüz modern devlet anlayışına kıyasla) dikkate alındığında, geleneksel olmasa da üretici bir vergi cenneti olduğu sonucuna varılmaktadır.

Singapur vergi sistemi incelendiğinde son derece düşük vergi oranlarının uygulandığı görülmektedir. Kurumlar vergisi oranı sabit olarak (%17) resmi bir şekilde belirlenmiş olmasına rağmen vergisel teşvik ve imtiyazlarla bunun çok daha düşük oranlara kadar düştüğü görülmektedir. Gelir vergisine bakıldığında ise çok düşük oranlarla başlayan artan oranlılık yine yumuşak artışlar şeklinde bir seyir izlemektedir. Artan oranlılığın ve düşük vergi oranlarının yanında gelir vergisi mükellefleri için getirilen indirim imkânları azımsanmayacak sayıdadır. Modern devlet anlayışı kapsamında değerlendirildiğinde bu oranların (özellikle efektif vergi oranlarının) oldukça düşük olması ve yayımlanan raporlar doğrultusunda Singapur'un vergi cenneti olduğu söylenebilir.

6. SONUÇ

Singapur küçük yüzölçümü ve az nüfusuna oranla çok yüksek milli gelir elde eden, kişi başına düşen milli gelirle dünyanın en zengin ülkeleri arasında yer alan bir şehir devletidir. Toplam varlıkların sektörel dağılımına bakıldığında yüzde ellisinden daha fazlasının finans sektörü tarafından meydana geldiği görülmektedir. Başka bir deyişle ülke ekonomisinin can damarını finans sektörü oluşturmaktadır. Ancak geleneksel vergi cennetlerinin aksine sanayinin ve turizmin de ülke ekonomisine katkısı yüksektir.

Yayınlanan raporlar incelendiğinde Singapur'un vergi cenneti olarak deklare edilmemek için yaptığı girişimlerin pratik hayatta karşılık bulmadığı görülmektedir. Özellikle varlıklı kişilerin Singapur vatandaşlığına geçmeleri veya orada ikamet etmeye başlamaları ülkenin bir vergi cenneti olduğu yönündeki eleştirilerin haklılık payını da ortaya koymaktadır. Ülkelerin kendi iç hukuk yollarıyla vergi cennetleriyle mücadelelerinin çok sınırlı düzeyde kalması ve OECD'nin 2000'li yılların başındaki girişimlerin dar bir hareket alanı içinde gerçekleşmesi, daha sonrasında da bundan önemli ölçüde

vazgeçmesi ülkelerin vergi cennetleriyle mücadelesinin önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. ABD'nin uluslararası düzeyde eksik kalan "vergi cennetleriyle mücadele" konusunda kendi iç hukuk kurallarını işletmek istemesinin en önemli nedenlerinden biri de budur. Nitekim ABD, devlet bazında Singapur'u vergi cenneti olarak kabul eden ve bu konuda çeşitli yaptırımlara giden az sayıdaki ülkelerden biridir.

Singapur'un şeffaflık konusunda yaptığı en önemli işlerden biri yatırımcıları ve bireyleri kendi ülkesine çekmek için ne gibi imtiyazlar ve vergisel teşviklerin verileceği konusunda sağladığı bilgidir. Zaten düşük olan vergi oranlarının uygulamada nasıl daha da düşeceği konusunda son derece açık ve şeffaf bir yol izlemektedir. Singapur vergi idaresinin internet sitesine (iras.gov.sg) girildiğinde birçok yerde "nasıl daha az vergi ödeyebilirsiniz?", "yeni vergisel teşviklerimize göz atın-YENİ", "yabancıların daha az vergi ödemesi için rehber", "sektörel vergi teşvikleri", "yeni kurumlar vergisi indirimi" gibi çok sayıda, adeta vergi idaresi değil de "vergi teşvik idaresi" gibi çalışan bir kurum izlenimi veren başlıklar dikkat çekmektedir. Resmi vergi oranlarının halihazırda düşük olmasının yanında bu tür teşviklerle gerçek vergi oranının daha da düşürüldüğü bir vergi sistemine sahip olan Singapur, OECD'nin yayınladığı listede yer almadan çok daha önceleri de vergi cenneti olarak kabul görmekteydi. 2009 yılında yapılan anlaşma neticesinde OECD'nin listesi dışına çıkmışsa da, artık diğer pek çok kuruluş tarafından vergi cenneti/offshore finans merkezi olarak kabul görmektedir.

KAYNAKÇA

- Analysis of Revenue and Expenditure: Financial Year 2018, https://www.gov.sg/~sgpcmedia/media_releases/mof/press_release/P-20180219-5/attachment/19%20Analysis%20of%20Revenue%20and%20Expenditure%202018.pdf, (Erişim Tarihi: 06.09.2018).
- Damgaard, J., Elkjaer, T., Johannesen, N. (2018), Some \$12 Trillion Worldwide is Just Phantom Corporate Investment, *Finance and Development*, June 2018, ss. 51-53.
- Henry, J. S. (2018), The World's Largest Tax Haven? Guess Who, *The American Interest*, 14(1), https://www.the-american-interest.com/2018/06/18/the-worlds-largest-tax-haven-guess-who/#_ftnref9, (Erişim: 29.09.2018).
- Hines Jr., J. R., Rice, E. M. (1990), Fiscal Paradise: Foreign Tax Havens and American Business, *NBER Working Papers Series*, No. 3477.
- IMF (2000), Offshore Financial Centers *IMF Backround Paper*, Monetary and Exchange Affairs Department, <https://www.imf.org/external/np/mae/oshore/2000/eng/back.htm>, (Erişim Tarihi: 25.09.2018).
- Lesage, D. (2010), *The G20 and Tax Havens: Maintaining the Momentum*, Conference: Governing the Global Economy: The Role of the G20, University of Toronto, <http://www.g20.utoronto.ca/biblio/lesage-tax-havens.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.09.2018).
- NOU (2009), *Tax Heavens and Development: Status, Analyses and Measures*, Official Norwegian Report 19, https://www.regjeringen.no/contentassets/0a903cdd09fc423ab21f43c3504f466a/en-gb/pdfs/nou200920090019000en_pdfs.pdf, (Erişim: 09.09.2018).
- OECD (1998), *Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue*, OECD Publications, Paris.
- Persaud, B. (2002), The OECD Harmful Tax Competition Policy: A Major Issue for Small States, R. Bismas İçinde, *International Tax Competition: Globalisation and Fiscal Sovereignty* (s. 17-34), Commonwealth Secretariat.
- Remeur, C. (2018), *Listing of Tax Havens by the EU*, European Parliamentary Research Service, <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/147404/7%20-%202001%20EPRS-Briefing-621872-Listing-tax-havens-by-the-EU-FINAL.PDF>, (Erişim Tarihi: 10.09.2018).
- Singapore Department of Statistics (2018), *Population Trends 2018*, www.singstat.gov.sg, (Erişim Tarihi: 01.09.2018).
- Statista, Singapore, <https://www.statista.com/study/26071/singapore-statista-dossier/>, (Erişim Tarihi: 03.09.2018).

- Tax Justice Network (2018), *Financial Secrecy Index 2018, Narrative Report on Singapore*, <http://www.financialsecrecyindex.com/PDF/Singapore.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.09.2018).
- <https://countryeconomy.com/ratings/singapore>, (Erişim Tarihi: 05.09.2018).
- http://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/singapore#DB_dwcp, (Erişim Tarihi: 01.09.2018).
- <https://www.guidemesingapore.com/business-guides/taxation-and-accounting/corporate-tax/singapore-corporate-tax-guide>, (Erişim Tarihi: 18.09.1018).
- <https://www.guidemesingapore.com/business-guides/taxation-and-accounting/corporate-tax/industry-specific-tax-incentives-in-singapore#Accordion-Item-Element-13>, (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- <https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Learning-the-basics-of-Corporate-Income-Tax/Corporate-Tax-Rates--Corporate-Income-Tax-Rebates--Tax-Exemption-Schemes-and-SME-Cash-Grant/>, (Erişim: 18.09.2018).
- <https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Learning-the-basics-of-Corporate-Income-Tax/Common-Tax-Reliefs-That-Help-Reduce-The-Tax-Bills/>, (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- <https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Foreigners/Learning-the-basics/Individuals--Foreigners-Required-to-Pay-Tax/>, (Erişim: 05.09.2018).
- <https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Locals/Working-Out-Your-Taxes/Income-Tax-Rates/>, (Erişim Tarihi: 10.09.2018).
- <https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Locals/Working-Out-Your-Taxes/>, (Erişim Tarihi: 15.09.2018).
- <https://www.iras.gov.sg/irashome/About-Us/Taxes-in-Singapore/The-Singapore-Tax-System/>, (Erişim Tarihi: 04.09.2018).
- <http://hdr.undp.org/en/data>, (Erişim Tarihi: 01.09.2018).
- <http://www.oecd.org/countries/monaco/list-of-unco-operative-tax-heavens.htm>, (Erişim Tarihi: 28.08.2018).
- <http://www.oecd.org/countries/singapore/movesbyfinancialcentresboostoecdfightagainsttaxevasion.htm>, (Erişim Tarihi: 24.09.2018).
- <https://tradingeconomics.com/singapore/gdp-per-capita>, (Erişim Tarihi: 01.09.2018).
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2172rank.html>, (Erişim Tarihi: 01.09.2018).